

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

MA THỊ NHÂN

**TỔ CHỨC KHÔNG GIAN LÃNH THỔ KINH TẾ
TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ ĐỊA LÝ HỌC

THÁI NGUYÊN - 2016

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

MA THỊ NHÂN

**TỔ CHỨC KHÔNG GIAN LÃNH THỔ KINH TẾ
TỈNH THÁI NGUYÊN**

**Chuyên ngành: Địa lý học
Mã số: 60.31.05.01**

LUẬN VĂN THẠC SĨ ĐỊA LÝ HỌC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. NGUYỄN XUÂN TRƯỜNG

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của tôi. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là hoàn toàn trung thực và chưa từng được công bố trong bất kì công trình khoa học nào khác. Các thông tin, số liệu trích dẫn trong quá trình nghiên cứu đều được ghi rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, tháng 04 năm 2016

Học viên

Ma Thị Nhân

**XÁC NHẬN CỦA
NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC**

**XÁC NHẬN CỦA
BAN CHỦ NHIỆM KHOA**

PGS.TS. Nguyễn Xuân Trường

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, tôi xin chân thành tỏ lòng biết ơn Ban Giám hiệu, Phòng Đào tạo (bộ phận Sau đại học) Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên và các thầy giáo, cô giáo Khoa Địa lí đã quan tâm giúp đỡ tạo điều kiện cho tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và thực hiện luận văn.

Đặc biệt tôi xin chân thành cảm ơn PGS.TS. Nguyễn Xuân Trường, người hướng dẫn khoa học, đã tận tình chỉ bảo và giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này.

Nhân đây, tôi cũng xin cảm ơn UBND tỉnh Thái Nguyên, Cục Thống kê, Sở Kế hoạch và Đầu tư, Sở Xây dựng Thái Nguyên và cơ quan chính quyền địa phương đã tạo điều kiện thuận lợi, giúp đỡ, cung cấp tài liệu và những thông tin quan trọng cho tôi trong quá trình nghiên cứu và điền dã.

Dù tôi đã có nhiều cố gắng trong quá trình thực hiện đề tài, nhưng do còn hạn chế về trình độ chuyên môn nên không thể tránh khỏi những thiếu sót. Tôi rất mong nhận được sự chỉ dẫn, góp ý và giúp đỡ quý báu của các thầy, cô giáo và các bạn đồng nghiệp.

Tôi xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 04 năm 2016

Học viên

Ma Thị Nhân

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các từ viết tắt	iv
Danh mục các bảng.....	v
Danh mục các hình	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu đề tài.....	2
2.2. Ở Việt Nam và tỉnh Thái Nguyên.....	4
3. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu	8
4. Phạm vi nghiên cứu	9
5. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu của đề tài.....	9
6. Những đóng góp của đề tài.....	12
7. Cấu trúc của luận văn.....	12
Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ TỔ CHỨC KHÔNG GIAN LÃNH THỔ KINH TẾ	14
1.1. Phân công lao động xã hội theo lãnh thổ - Cơ sở lí luận của tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế.....	14
1.1.1. Khái niệm về phân công lao động theo lãnh thổ	14
1.1.2. Mối quan hệ giữa phân công lao động theo lãnh thổ và tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế	15
1.2. Những nội dung chủ yếu của tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế	16
1.2.1. Không gian kinh tế.....	16
1.2.2. Nội dung chủ yếu của tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế	24
1.2.3. Các yếu tố chủ yếu ảnh hưởng đến tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế.....	25
1.3. Một số lý thuyết và quan điểm liên quan đến tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế.....	29
1.3.1. Nhóm các lý thuyết cổ điển	29
1.3.2. Quy luật thứ nhất của W. Tobler về địa lý học.....	31

1.3.3. Lý thuyết Cluster (cụm tương hỗ phát triển)	31
1.3.4. Lý thuyết về địa - kinh tế mới của Paul Krugman.....	34
1.3.5. Lý thuyết phát triển phi cân đối	35
1.4. Một số hình thức tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế và thực tiễn Việt Nam.....	36
1.4.1. Các hình thức tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế	36
1.4.2. Các hình thức tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế ngành	40
1.5. Vùng Thủ đô và vị thế của tỉnh Thái Nguyên trong vùng Thủ đô	47
1.5.1. Khái quát về vùng Thủ đô	47
1.5.2. Chính sách phát triển vùng thủ đô.....	47
1.5.3. Các nội dung tổ chức không gian lãnh thổ vận dụng cho tỉnh Thái Nguyên	49
Tiểu kết chương 1	50
Chương 2: CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG VÀ HIỆN TRẠNG TỔ CHỨC KHÔNG GIAN LÃNH THỔ KINH TẾ TỈNH THÁI NGUYÊN	51
2.1. Các nhân tố ảnh hưởng đến tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế tỉnh Thái Nguyên	51
2.1.1. Vị trí địa lí và vị thế kinh tế, phạm vi lãnh thổ.....	51
2.1.2. Các điều kiện và nguồn lực tự nhiên chủ yếu.....	53
2.1.3. Các nhân tố kinh tế - xã hội	60
2.1.4. Đánh giá chung	71
2.2. Hiện trạng tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế tỉnh Thái Nguyên	73
2.2.1. Khái quát chung về tăng trưởng và chuyển dịch cơ cấu kinh tế.....	73
2.2.2. Tổ chức lãnh thổ ngành công nghiệp.....	78
2.2.3. Tổ chức lãnh thổ ngành du lịch	89
2.2.4. Tổ chức lãnh thổ ngành nông nghiệp	92
2.2.5. Mô hình tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế tỉnh Thái Nguyên.....	95
2.2.6. Đánh giá chung về tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế tỉnh Thái Nguyên	105
Tiểu kết chương 2	106
Chương 3: ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP TỔ CHỨC KHÔNG GIAN LÃNH THỔ KINH TẾ TỈNH THÁI NGUYÊN ĐẾN NĂM 2020, TẦM NHÌN ĐẾN NĂM 2030.....	101

3.1. Bối cảnh, quan điểm và mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội ảnh hưởng đến định hướng tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế tỉnh Thái Nguyên.....	108
3.1.1. Bối cảnh.....	108
3.1.2. Quan điểm, mục tiêu và phương hướng phát triển kinh tế - xã hội Thái Nguyên ..	112
3.2. Quan điểm, định hướng tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế tỉnh Thái Nguyên.....	115
3.2.1. Quan điểm.....	115
3.2.2. Định hướng tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế	115
3.3. Giải pháp tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế tỉnh Thái Nguyên.....	130
3.3.1. Quy hoạch xây dựng vùng tỉnh Thái Nguyên.....	130
3.3.2. Khai thác hiệu quả tiềm năng, nâng cao tỷ trọng giá trị sản xuất và tăng trưởng kinh tế.....	131
3.3.3. Tăng cường liên kết, phân công, hợp tác, chia sẻ trong vùng Thủ đô, xây dựng khung kết cấu hạ tầng hiệu quả	132
3.3.4. Phát triển cơ sở hạ tầng.....	133
3.3.5. Huy động vốn đầu tư	134
3.3.6. Phát triển nguồn nhân lực	135
3.3.7. Khoa học - công nghệ và bảo vệ môi trường.....	135
3.3.8. Cơ chế chính sách.....	136
3.3.9. Giải pháp các chính sách và biện pháp bảo vệ, giảm thiểu ô nhiễm môi trường, giảm nhẹ thiên tai.....	137
Tiểu kết chương 3	137
KẾT LUẬN	139
TÀI LIỆU THAM KHẢO	142
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Viết đầy đủ
CMH	Chuyên môn hóa
CNH - HĐH	Công nghiệp hóa - hiện đại hóa
ĐBSH	Đồng bằng sông Hồng
GTSX	Giá trị sản xuất
GTSXCN	Giá trị sản xuất công nghiệp
KCN	Khu công nghiệp
KKT	Khu kinh tế
KT - XH	Kinh tế - xã hội
KH - CN	Khoa học - công nghệ
TCKGLTCN	Tổ chức không gian lãnh thổ công nghiệp
TCKGLTKT	Tổ chức không gian lãnh thổ kinh tế
TCKGLTNN	Tổ chức không gian lãnh thổ nông nghiệp
TCLT	Tổ chức lãnh thổ
TCLTKT	Tổ chức lãnh thổ kinh tế
TDMNBB	Trung du Miền núi Bắc Bộ
TTCN	Trung tâm công nghiệp
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1: Diện tích và cơ cấu đất tự nhiên tỉnh Thái Nguyên năm 2014	56
Bảng 2.2: Cơ cấu lao động theo ngành của tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2005 - 2014	63
Bảng 2.3: Nguồn vốn đầu tư của tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2010 – 2014	68
Bảng 2.4: Một số chỉ tiêu kinh tế - xã hội tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2010 - 2014.....	73
Bảng 2.5: Giá trị sản xuất và cơ cấu giá trị sản xuất ngành nông - lâm và thủy sản tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2005 - 2014.....	75
Bảng 2.6: Giá trị sản xuất và cơ cấu giá trị sản xuất phân theo nhóm ngành công nghiệp tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2010 - 2014.....	76
Bảng 2.7: Một số sản phẩm công nghiệp chủ yếu của Thái Nguyên giai đoạn 2010 – 2014	77
Bảng 2.8: Xuất - nhập khẩu của tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2010 – 2014	78
Bảng 2.9: Giá trị sản xuất theo địa bàn tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2010 - 2014	78
Bảng 2.10: Tổng hợp đô thị tỉnh Thái Nguyên năm 2013	96
Bảng 3.1: Quy mô, cấp loại đô thị toàn tỉnh Thái Nguyên đến năm 2020	125
Bảng 3.2: Quy mô, cấp loại đô thị toàn tỉnh Thái Nguyên đến năm 2025	126